Tervolan kunta LAUSUNTO

tervolan.kunta@tervola.fi 15.10.2026 Dnro 450/2026

Lausuntopyyntö 16.9.2026

TERVOLAN VITSAKANKAAN TUULIVOIMAOSAYLEISKAAVA

Hankkeesta vastaava Myrsky Energia Oy suunnittelee tuulivoimahanketta Tervolan Vitsakankaalle. Hankealue sijaitsee Tervolan kunnan etelärajalla, noin 6 kilometriä Tervolan keskustasta etelään. Kaavoituksen tavoitteena on mahdollistaa 11 tuulivoimalan ja niihin liittyvien huoltoteiden, maakaapeleiden ja sähköaseman rakentaminen laatimalla alueidenkäyttölain 77 a §:n mukainen oikeusvaikutteinen yleiskaava, jota voidaan käyttää suoraan tuulivoimalan rakennusluvan myöntämisen perusteena.

Hanke sijoittuu Narkauksen paliskunnan alueelle. Paliskunnan poronhoito perustuu luonnonlaitumiin ja porojen vapaaseen laiduntamiseen laidunkiertonsa mukaisesti. Suunnittelualue sijoittuu paliskunnan lounaisosaan, poronhoitoalueen rajalle. Rajalla ei ole esteaitaa. Aluetta käytetään lähinnä syys- ja talvilaitumena. Myös kevät- ja kesälaitumia on hankealueen vieressä: alueen porot vasovat ja kesälaiduntavat alueen itäpuolelle sijoittuvilla Natura-suojelualueen soilla. Paliskunta on huolissaan useiden eri hankkeiden yhteisvaikutuksista.

Poronhoito on merkittävä elinkeino Pohjois-Suomessa. Elinkeinolla on paljon paitsi välittömiä, myös välillisiä työllisyys- ja talousvaikutuksia mm. lihan ja muiden tuotteiden, kuten käsitöiden jalostuksessa ja matkailussa. Poro ja poronhoito ovat osa alueen kulttuuria, kulttuuriperintöä ja matkailupalveluita. Poronhoidolla on keskeinen rooli pohjoisen Suomen omavaraisuuden, huoltovarmuuden ja ruokaturvan ylläpitämisessä. Elinkeinon merkitys etenkin sivukylien asuttuna pitämiselle, elinvoimaisuudelle, turvallisuudelle ja maisemakuvalle on suuri.

Poronhoitolaki ja maakuntakaavat

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan lailla turvattu erityinen oikeus (PHL 848/1990): ”*Poronhoitoa saadaan tässä laissa säädetyin rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta”* (PHL 3§). Poronhoitolain 53 §:n mukaan: ”*suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa.*” Hankkeesta on neuvoteltu PHL 53 § mukaisesti ja tarvittaessa neuvotteluita tulee jatkaa.

Voimassa olevan Länsi-Lapin maakuntakaavan yleismääräys edellyttää, että poronhoitoalueella turvattaan poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Lisäksi poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.

Alueidenkäyttölain 32 §:n mukaan maakuntakaavan on oltava ohjeena yleiskaavaa laadittaessa ja muutettaessa. Alueidenkäyttölain 39 §:n mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Poronhoitajilla on alueella poronhoito-oikeus, he ovat oikeudenhaltijoita, joille ei saa hankkeen kaavalla aiheuttaa kohtuutonta haittaa.

Kaavaehdotus

Kaavassa on selvitettävä sen vaikutukset niin laajasti kuin niitä arvioidaan olevan. Kaavaratkaisun on perustuttava vaikutusten arviointiin. Hankkeen vaikutuksia poronhoidolle on arvioitu YVA-menettelyn yhteydessä. Kaavaehdotus on ollut aiemmin nähtävillä tammikuussa 2025, jolloin Paliskuntain yhdistys on lausunut kaavaehdotuksesta. Nyt kaavaehdotus on uudelleen nähtävillä, ja voimalamäärä kaavaehdotuksessa on nyt 11 voimalaa. Poronhoitoa koskevat osiot kaavaselostuksessa eivät ole huomattavasti muuttuneet.

Kaavaselostuksessa mainitaan, että Vitsakankaan kaava-alue on pääasiassa syys- ja talvilaidunaluetta, jolloin tutkimuksien mukaan vaikutukset poroihin eivät olisi merkittäviä. Useissa Suomen paliskunnissa on myös kokemuksia siitä, että porot välttävät hankealueita syksyllä. Tutkimuksen mukaan tuulivoimatuotanto yhdessä muun maankäytön kanssa vaikutti negatiivisesti porojen ja poronhoidon optimaaliseen laidunten käyttöön talvella ja muun muassa porokolarit ja petovahingot lisääntyivät (Skarin ym. 2021). Paliskuntain yhdistys on tuonut esille jo aiemmasta kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossaan poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia.

Kaavaselostuksessa painotetaan, että alue ei ole keskellä laidunnusalueita vaan paliskunnan reuna-alueilla ja suurimmat ja tärkeimmät laidunalueet sijaitsevat paliskunnan pohjoisosissa sekä porojen tärkeimmät luontaiset laidunkierrot eivät kulje kaava-alueen läpi tai sen lähistöllä. Kaikki paliskunnan alueelle tuleva uusi toiminta vaikuttaa kuitenkin poronhoitoon, sillä paliskunta eri osineen on yhtenäinen toimintaympäristö. Alueella laiduntaa poroja ja sillä on myös merkitystä laidunreservinä. Kaavaselostuksessa verrataan laidunmenetysten suuruutta prosenttiosuutena laiduntyypin kokonaisalasta. Kaavaselostuksessa arvioidaan, että hankkeen aiheuttama toiminnan aikainen laidunmenetys on pieni, enimmilläänkin selvästi alle 2 % ko. laiduntyypin kokonaisalasta. Arvioinnissa on varovaisuusperiaatteen nojalla oletettu, että porot eivät laidunna 500 m lähempänä tuulivoimalaa, ja laidunmenetykset on laskettu tämän mukaisesti. Ei ole tarkoituksenmukaista korostaa arvioinnissa suoria pinta-alamenetyksiä ja verrata laidunmenetystä prosenttiosuutena jonkin laiduntyypin kokonaispinta-alasta vaan yhdistää siihen

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A 1
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
Fax: (016) 331 6060
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5

tieto siitä, mikä merkitys alueella on poronhoidolle. Paliskuntain yhdistys näkee, että kevät- ja kesälaidunten sijoittuessa hankealueen viereen tulisi käyttää varovaisuusperiaatteen mukaisesti 5 kilometrin häiriövyöhykettä. Kaavaselostuksessa mainitaan, että näkemäalueet sijaitsevat pääasiassa kevät- ja kesälaidunalueilla.

Kaavaselostuksessa mainitaan, että mikäli uudet tiet tai johtoaukeat johdattelevat poroja liikkumaan vääriin suuntiin, voi vaikutuksia olla mahdollista vähentää rakentamalla porojen liikkumista vähentäviä esteitä. Kaavaselostuksessa mainitaan myös, että jos porot käyttäisivät kaava-alueelle rakennettuja tiealueita, on tiealueille mahdollista tarvittaessa järjestää lievennyskeinoja, kuten portteja estämään porojen liikkumista. Portit eivät kuitenkaan estä porojen kulkeutumista teille ja teitä pitkin.

Kaavan M1-aluetta koskevan määräyksen mukaan ”-- *Alueelle saa sijoittaa myös vähäistä maa-, metsä- ja porotaloutta palvelevaa rakentamista. Rakentaminen tulee sijoittaa vähintään 300 metrin etäisyydelle tuulivoimaloista tai rakentamattomasta tuulivoimaloille osoitetusta alueesta.*” Tämä määräys on tarpeellinen, sillä alueelle voi olla tarvetta rakentaa poronhoidon rakennelmia, esimerkiksi pyyntiaitoja, joilla voidaan ottaa kiinni esimerkiksi poronhoitoalueen ulkopuolelle pyrkiviä poroja.

Rakenteiden salliminen ei turvaa riittävästi poronhoidon edellytyksiä hankkeen jatkosuunnittelussa ja toteuttamisessa. Kaavassa tulee tämän lisäksi antaa yleinen kaavamääräys, joka noudattaa alueella voimassa olevan maakuntakaavan ohjausta poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta. Esimerkiksi: ”*Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa on turvattava poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytykset.*” Tämän kaltainen määräys on vakiintuneesti käytössä poronhoitoalueen tuulivoimaosayleiskaavoissa. Kaavamääräyksiä on täydennetty vastaavasti ja lisätty kaavamääräys: ”*Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa on turvattava poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytykset*”.

Lopuksi

Alueen maakuntakaava edellyttää yhdessä YVA-lain ja poronhoitolain kanssa erityistä poronhoidon huomioon ottamista suunnittelussa ja sen toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista. Tuulivoimateollisuusalueen rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat tulee pyrkiä estämään ja lieventämään. Hankkeen haitallisia vaikutuksia tulee vähentää paliskunnan kanssa sovittavilla keinoilla, ja jäljelle jäävät haitat tulee korvata paliskunnalle täysimääräisesti. Hankkeeseen liittyvästä seurannasta tulee myös sopia paliskunnan kanssa.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Hanna Nurmi
toiminnanjohtaja

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A 1
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
Fax: (016) 331 6060
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5

Lausunnon valmistelija ja lisätiedot: Vilma Sanaksenaho, etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi, +358 40 159 5592

Viitteet

Skarin, A., Sandström, P., Niebuhr B.B., Alam, M. & S. Adler (2021). Renar, renskötsel och vind-kraft. Vinter- och barmarksbete. Rapport 7011. Naturvårdverket. 126 s.